

Overeenkomst, op 22 juli 1959 te Washington tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Staten van Amerika gesloten, tot wijziging van de op 22 juni 1956 te Washington gesloten Nederlands-Amerikaanse Overeenkomst betreffende het niet-militair gebruik van atoomenergie

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Nr. 1

Ter griffie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen: 16 september 1959.

De wens, dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens de Kamer of door ten minste dertig leden der Kamer te kennen worden gegeven uiterlijk op 16 oktober 1959.

's-Gravenhage, 15 september 1959.

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 60, lid 2, en onder verwijzing naar artikel 61, lid 3, van de Grondwet, de Raad van State gehoord, heb ik de eer U Hoogedelgestrenge hiernevens over te leggen de tekst en de vertaling in het Nederlands van de op 22 juli 1959 te Washington tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Staten van Amerika gesloten Overeenkomst tot wijziging van de op 22 juni 1956 te Washington gesloten Nederlands-Amerikaanse Overeenkomst betreffende het niet-militair gebruik van atoomenergie (*Trb.* 1959, 110) ¹⁾.

Tevens gelieve U Hoogedelgestrenge aan te treffen een toelichtende nota bij de genoemde overeenkomst.

Wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft, zal de overeenkomst alleen voor Nederland gelden.

De Minister van Buitenlandse Zaken a.i.
J. DE QUAY.

Toelichtende nota

De overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Staten van Amerika tot samenwerking betreffende het niet-militair gebruik van atoomenergie, ondertekend te Washington op 22 juni 1956 (*Trb.* 1956, 125; zie ook *Trb.* 1958, 35 en 149, en 1959, 72) en gewijzigd bij de overeenkomst van 3 juli 1957 (*Trb.* 1957, 103), bevatte een aantal bepalingen, welke de levering van hoog verrijkt uranium weliswaar mogelijk maakten, doch slechts tot maximale hoeveelheden van geringe omvang. Dit betrof met name de artikelen IV, lid A, en VII, lid A. In artikel IV, lid A, was namelijk bepaald, dat de door de Verenigde Staten aan Nederland geleverde en zich onder Nederlandse jurisdictie bevindende hoeveelheid speciale splijtbare materialen, bestemd voor wetenschappelijk onderzoek, nooit meer zou mogen bedragen dan 100 gram gebonden U-235, 10 gram plutonium en 10 gram U-233.

Artikel VII, lid A, bepaalde, dat van de nettohoeveelheid van maximaal 500 kg in uranium gebonden U-235, beschikbaar voor gebruik in de in dit artikel genoemde typen reactoren, de Commissie voor Atoomenergie der Verenigde Staten desgevraagd een gedeelte als materiaal verrijkt tot 90 pct. beschikbaar kon stellen om te worden gebruikt in een reactor voor het beproeven van materialen. Deze hoeveelheid zou echter niet groter kunnen zijn dan 6 kg in uranium gebonden U-235.

Na het tot stand komen van bovengenoemde overeenkomsten is evenwel gaandeweg gebleken, dat zowel voor het wetenschappelijk onderzoek als voor het gebruik in reactoren een grotere behoefte aan hoog verrijkt uranium bestond dan aanvankelijk werd aangenomen en dat in ieder geval voor wat betreft de reactorbrandstof de hierboven vermelde maximumhoeveelheid hoog verrijkt uranium voor de Nederlandse behoeften binnenkort ontoereikend zou zijn.

¹⁾ Nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden.

Aan
de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal

Ter illustratie van deze behoefte kan worden medegedeeld, dat de hoge flux reactor van het R.C.N. te Petten een brandstoflading zal hebben van ongeveer 6 kg hoog verrijkt uranium. Hiertoe is reeds een pachtovereenkomst ten behoeve van het R.C.N. gesloten, zodat de oorspronkelijk beschikbare maximumhoeveelheid in feite reeds is uitgeput. Daarnaast zal de reactor van het Reactor Instituut van de Technische Hogeschool te Delft voorzien moeten worden van brandstofelementen, bevattende ongeveer 3 kg 90 pct. verrijkt uranium, daar gebleken is, dat deze meer betrouwbaar zijn dan de thans beschikbare elementen, bestaande uit 20 pct. verrijkt uranium. Deze elementen moeten in december 1959 beschikbaar zijn. Rekening houdende met de tijd, nodig voor de fabricage en het vervoer naar Nederland, zal de bij de fabricage betrokken firma in september 1959 over het uranium moeten kunnen beschikken. Met het oog hierop is het derhalve wel dringend gewenst, dat de onderhavige wijzigingsovereenkomst in september 1959 in werking treedt.

Voorts zal ook de reactor, bestemd voor het Instituut voor de toepassing van atoomenergie in de Landbouw (I.T.A.L.), gebruik maken van brandstofelementen, bevattende een hoeveelheid van 4,5 kg 90 pct. verrijkt uranium, terwijl ten slotte een hoeveelheid van 2,5 kg van dit hoog verrijkt materiaal noodzakelijk is voor het suspensie-reactor-project, dat door de K.E.M.A. in samenwerking met het R.C.N. te Arnhem wordt ontwikkeld.

In verband met deze stijging der materiaalbehoeften heeft de Nederlandse Regering de Regering der Verenigde Staten van Amerika benaderd met de vraag, of deze bereid zou zijn, de bestaande overeenkomst tussen beide landen in diër voege te wijzigen, dat de mogelijkheid tot het verkrijgen van hoog verrijkt uranium in de Verenigde Staten aanzienlijk zou worden verruimd. Het antwoord van de Amerikaanse Regering luidde bevestigend, waarbij het van belang was, dat enerzijds de politiek van de bevoegde Amerikaanse instanties op dit gebied in de afgelopen maanden reeds aanmerkelijk soepeler was geworden, terwijl anderzijds omstreeks dezelfde tijd ook een aantal andere Regeringen, met name de Duitse Bondsregering, de Franse, de Italiaanse en de Belgische Regering, verzoeken van soortgelijke aard tot de Amerikaanse Regering hadden gericht.

Nadat in beginsel overeenstemming was bereikt over een wijziging van de bestaande overeenkomst in bovenvermelde zin, heeft de Nederlandse Regering, overeenkomstig artikel 103 van het Euratomverdrag, aan de Commissie van Euratom mededeling gedaan van haar voornemen, over te gaan tot het sluiten van een overeenkomst met de Verenigde Staten tot wijziging van de bestaande bilaterale overeenkomst. De Commissie van Euratom heeft daarop aan de Nederlandse Regering doen weten, dat zij tegen het sluiten van een dergelijke overeenkomst geen bezwaar had, mits de Nederlandse Regering de rechten en verplichtingen, welke uit deze nieuwe overeenkomst voor Nederland zouden voortvloeien, zou laten vallen binnen de werkingssfeer van artikel 106 van het Euratomverdrag. Zoals bekend, bepaalt dit artikel, dat de Lid-Staten, die vóór de inwerkingtreding van het Euratomverdrag met derde Staten akkoorden hebben gesloten betreffende de samenwerking op het gebied van de kernenergie, gehouden zijn te zamen met de commissie de noodzakelijke onderhandelingen te voeren met deze derde Staten, ten einde de rechten en verplichtingen, welke uit deze akkoorden voortvloeien, voor zover mogelijk te doen overnemen door de Gemeenschap. In antwoord op de mededeling van de Commissie van Euratom heeft de Nederlandse Regering verklaard, met deze voorwaarde te kunnen instemmen, hetgeen zij eveneens ter kennis van de Amerikaanse Regering heeft gebracht.

Tijdens de Nederlands-Amerikaanse onderhandelingen bleek bij de Regering der Verenigde Staten tevens de wens te bestaan, de tekst van de bestaande overeenkomst in overeen-

stemming te brengen met de bewoordingen van andere bilaterale overeenkomsten, welke de Verenigde Staten sinds 1956 met een reeks van landen hebben gesloten. Daar de in dit verband voorgestelde wijzigingen niet tot materiële veranderingen van de inhoud zouden leiden, doch uitsluitend van redactionele aard waren, heeft de Nederlandse Regering hiermede ingestemd.

Artikel 1. Door dit artikel wordt artikel IV, lid A, van de oorspronkelijke overeenkomst aldus gewijzigd, dat de aanvankelijk in de laatste zin van dit lid opgenomen kwantitatieve beperking ten aanzien van de hoeveelheden over te dragen speciale splijtbare materialen, bestemd voor wetenschappelijk onderzoek, uit de tekst is verwijderd. Thans is alleen nog bepaald, dat de in dit artikel genoemde materialen door de Amerikaanse commissie voor atoomenergie aan de Nederlandse Regering zullen kunnen worden verkocht of op andere wijze worden overgedragen in de hoeveelheden en onder de voorwaarden, die nader worden overeengekomen. Dergelijke overeenkomsten zullen het karakter van uitvoeringsovereenkomsten dragen, evenals bij voorbeeld het geval was met de op 11 september 1958 tot stand gekomen Nederlands-Amerikaanse pachtovereenkomst (*Trb.* 1958, 149).

Artikel 2. Dit artikel geeft een geheel nieuwe tekst voor artikel VII van de bestaande overeenkomst.

De belangrijkste wijziging is gelegen in het schrappen van het absolute maximum van 6 kg 90 pct. verrijkt uranium, welk maximum was vervat in de laatste zin van het oorspronkelijke lid A van artikel VII. In plaats daarvan bepaalt thans lid C, dat de Amerikaanse Commissie voor Atoomenergie een gedeelte van de 500 kg in uranium gebonden U-235, bestemd voor gebruik als reactorbrandstof, of beschikbaar kan stellen als materiaal, verrijkt tot 90 pct. voor gebruik in onderzoekreactoren, reactoren voor het beproeven van materialen en reactor-experimenten, welke *elk voor zich* kunnen werken met een brandstoflading, welke niet groter is dan 8 kg in uranium gebonden U-235.

Voor de Nederlandse behoeften, voor zover deze thans kunnen worden overzien, is deze regeling geheel bevredigend.

De overige wijzigingen in dit artikel zijn voornamelijk van redactionele aard en hebben ten doel, zoals reeds vermeld, de tekst in overeenstemming te brengen met de bewoordingen van andere door de Verenigde Staten gesloten bilaterale overeenkomsten.

Artikel 3. Het oorspronkelijke artikel XIV, lid B, vervalt, omdat de inhoud hiervan, in een enigszins andere redactie, is overgebracht naar artikel VII, lid H. De daarin opgenomen bepalingen hebben betrekking op de aansprakelijkheid van de Nederlandse Regering met betrekking tot schade, welke uit het gebruik van bepaalde radioactieve stoffen zou kunnen ontstaan. Tijdens de onderhandelingen is intussen duidelijk vastgesteld, dat deze aansprakelijkheid ophoudt, wanneer de hierbedoelde stoffen bij voorbeeld voor opwerking naar de Verenigde Staten worden teruggezonden en aldaar zijn aangekomen (artikel VII, lid E) dan wel met instemming van de Amerikaanse Regering aan een andere Staat of een internationale organisatie zijn overgedragen (artikel VII, lid F, sub b).

De Minister van Buitenlandse Zaken a.i.,
J. DE QUAY.

De Minister van Economische Zaken,
J. W. DE POUS.

*De Minister van Onderwijs, Kunsten
en Wetenschappen a.i.,*
M. KLOMPÉ.